УДК 338.6

ОБҐРУНТУВАННЯ ТИПІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ПЕРЕДАЧІ МІЖ ПІДПРИЄМСТВАМИ ІНТЕГРОВАНОГО ВУГЛЕВИДОБУВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

© 2015 **ПАШКЕВИЧ М. С., МАКУРІН А. А.**

УДК 338.6

Пашкевич М. С., Макурін А. А. Обґрунтування типів основних засобів для обліково-аналітичного забезпечення їх передачі між підприємствами інтегрованого вуглевидобувного об'єднання

Представлено обґрунтування типів основних засобів для обліково-аналітичного забезпечення їх передачі між підприємствами інтегрованого вуглевидобувного об'єднання. Недосконалість документального забезпечення цих операцій призводить до виникнення непрозорості обліку, що викривляє бухгалтерську звітність на підприємствах. Проаналізовано процес передачі основних засобів, який дозволив сформувати їх класифікацію для підприємств, які передають та приймають основні засоби. У процесі передачі основних засобів між підприємствами вуглевидобувного об'єднання запропоновано розрізняти балансові, переміщені та переприйняті; основні засоби з високим, середнім та низьким рівнем зносу; основні засоби, у вартість яких включено або не включено транспортні витрати. Документальне забезпечення передачі основних засобів від одного підприємства іншому, у межах інтегрованого вуглевидобувного об'єднання, у подальшому потребує розробки аналітичних регістрів, які будуть складатися в розрізі запропонованої класифікації основних засобів. Це забезпечить більш об'єктивне відображення витрат на основні засоби та більш високу інформативність фінансової звітності окремого підприємства та інтегрованого вугільного об'єднання в цілому для користувачів.

Ключові слова: *облік, основні засоби, вуглевидобувні підприємства (шахти), інтегровані вуглевидобувні об'єднання.*
Рис.: *1.* ***Бібл.:*** *13.*

Пашкевич Марина Сергіївна *– доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри обліку і аудиту, Національний гірничий університет (пр. К. Маркса, 19, Дніпропетровськ, 49027, Україна)*
E-mail: *pashkevichms@rambler.ru*

Макурін Андрій Андрійович *– асистент, кафедра обліку і аудиту, Національний гірничий університет (пр. К. Маркса, 19, Дніпропетровськ, 49027, Україна)*
E-mail: *zyxcel@mail.ru*

УДК 338.6

Пашкевич М. С., Макурин А. А. Обоснование типов основных средств для учетно-аналитического обеспечения их передачи между предприятиями интегрированного угледобывающего объединения

Представлено обоснование типов основных средств для учетно-аналитического обеспечения их передачи между предприятиями интегрированного угледобывающего объединения. Несовершенство документального обеспечения этих операций приводит к возникновению непрозрачности учета, искажающим бухгалтерскую отчетность на предприятиях. Проанализирован процесс передачи основных средств, который позволил сформировать их классификацию для предприятий, которые передают и принимают основные средства. В процессе передачи основных средств между предприятиями угледобывающего объединения предложено различать балансовые, перемещенные и перепринятые; основные средства с высоким, средним и низким уровнем износа; основные средства, в стоимость которых включены или не включены транспортные расходы. Документальное обеспечение передачи основных средств от одного предприятия другому, в пределах интегрированного угледобывающего объединения, в дальнейшем требует разработки аналитических регистров, которые будут составляться в разрезе предложенной классификации основных средств. Это обеспечит более объективное отражение затрат на основные средства и более высокую информативность финансовой отчетности отдельного предприятия и интегрированного угольного объединения в целом для пользователей.

Ключевые слова: *учёт, основные средства, угледобывающие предприятия (шахты), интегрированные угледобывающие объединения.*
Рис.: *1.* ***Библ.:*** *13.*

Пашкевич Марина Сергеевна *– доктор экономических наук, доцент, заведующая кафедрой учета и аудита, Национальный горный университет (пр. К. Маркса, 19, Днепропетровск, 49027, Украина)*
E-mail: *pashkevichms@rambler.ru*

Макурин Андрей Андреевич *– ассистент, кафедра учета и аудита, Национальный горный университет (пр. К. Маркса, 19, Днепропетровск, 49027, Украина)*
E-mail: *zyxcel@mail.ru*

UDC 338.6

Pashkevych M. S., Makurin A. A. Substantiation of Types of Basic Assets for the Accounting and Analytical Support of Their Transfer between Enterprises within an Integrated Coal Production Association

A substantiation of types of basic assets for the accounting and analytical support of their transfer between enterprises within an integrated coal production association has been presented. Imperfection of the documentary support for these operations leads to opacity of accounting, with distortion of book-keeping accounting at enterprises. The process of transferring basic assets, which had provided formation of their classification for enterprises that deliver and receive basic assets, has been analyzed. In the process of transfer of basic assets between enterprises, which belong to a coal production association, has been suggested to distinguish between the balance, transferred and re-received basic assets; basic assets with high, medium and low wear and tear; basic assets, the cost of which does include or does not include transportation costs. The documentary support of the transfer of basic assets from one enterprise to another, within an integrated coal production association, in future requires development of analytic registers, which will be composed in the context of the proposed classification of basic assets. This will secure their users with a more objective reflection of the costs for basic assets and a higher information value of the financial reporting of enterprise as well as the integrated coal production association in general.

Key words: *accounting, basic assets, coal production enterprises (mines), integrated coal production associations.*
Pic.: *1.* ***Bibl.:*** *13.*

Pashkevych Maryna S. *– Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, National Mining University (pr. K. Marksa, 19, Dnipropetrovsk, 49027, Ukraine)*
E-mail: *pashkevichms@rambler.ru*

Makurin Andrii A. *– Assistant, Department of Accounting and Audit, National Mining University (pr. K. Marksa, 19, Dnipropetrovsk, 49027, Ukraine)*
E-mail: *zyxcel@mail.ru*

Вуглевидобувна галузь в Україні представлена інтегрованими вуглевидобувними об'єднаннями. Об'єднання складаються з окремих підприємств – шахт, кожна з яких являє собою самостійну виробничу одиницю (підприємство), але без права юридичної особи [2]. У процесі видобутку корисних копалин між окремими підприємствами інтегрованого вуглевидобувного об'єднання відбуваються операції передачі основних засобів від одного підприємства (шахти) до іншого, що пов'язано з виробничою доцільністю збільшення або зменшення кількості одиниць необоротних активів у використанні того чи іншого підприємства об'єднання.

З точки зору набуття або втрати майнових прав на передані основні засоби від одного підприємства до іншого процес передачі для об'єднання в цілому не має значення, оскільки в консолідованих необоротних активах об'єднання нічого не змінюється ані в кількісному, ані в якісному аспектах. Також у консолідованій звітності об'єднання не буде відображена інформація, з якого підприємства і на яке були передані певні необоротні активи [3].

Однак для кожного окремого підприємства об'єднання процес передачі основних засобів має дуже велике значення, оскільки зменшення або збільшення основних засобів, що використовуються в процесі виробництва, прямо впливає на витрати, пов'язані з амортизацією та поточним ремонтом основних засобів, що, у свою чергу, позначається на загальній ефективності діяльності цього підприємства [6]. Якщо ефективність функціонування вуглевидобувного об'єднання може змінитися несуттєво, то ефективність діяльності окремих підприємств, які брали участь у процесі передачі основних засобів, може коливатися достатньо різко, що впливатиме на прийняття рішень про внутрішній розподіл ресурсів у межах об'єднання.

Разом з цим, ефективність діяльності окремих підприємств у межах вуглевидобувного об'єднання оцінити достатньо об'єктивно не представляється можливим через те, що відсутній облік операцій з передачі основних засобів між підприємствами, який був би організований таким чином, щоб на основі отриманих у результаті обліку даних можна було б оцінювати ефективність використання основних засобів підприємства, які були у використанні підприємства тривалий час і які були щойно передані підприємству.

Таким чином, проблема відсутності обліково-аналітичного забезпечення операцій з передачі основних засобів між підприємствами вуглевидобувного об'єднання є актуальною з точки зору підвищення ефективності управління його основними засобами.

Ефективному функціонуванню вітчизняної вугільної галузі присвячено праці відомих науковців і практиків, таких як: О. І Амоша, Б. О. Білецький, Є. Н. Братков, О. Г. Вагонова, О. С. Галушко, В. І. Саллі та інших. Вагомий внесок у дослідження методології обліку та аудиту витрат, пов'язаних з основними засобами, зробили такі відомі вітчизняні вчені, як П. Й. Атамас і М. Т. Білуха.

Зокрема, вчений А. В. Шайкан визначив галузеві особливості побудови обліку витрат, пов'язаних з основними засобами на вуглевидобувних об'єднаннях Кривбасу та розробив методику калькулювання витрат за центрами відповідальності. У свою чергу, О. І. Шатохіна досліджувала проблеми бухгалтерського обліку і аудиту витрат виробничої діяльності підприємств вугледобувної промисловості [12]. Розробкою класифікації витрат вугледобувних підприємств, а також методики фінансового обліку витрат за напрямами цільового використання займався К. В. Ярош [4]. Класифікацію витрат вуглевидобувних підприємств на спорудження та ремонт кріплень виробок залежно від фактора непередбачуваності розроблено О. О. Шашенко [13].

Незважаючи на достатню кількість робіт, присвячених діяльності вуглевидобувних підприємств, залишилося поза увагою формування належної інформації про основні засоби, які передаються від одного підприємства до іншого в межах єдиного вуглевидобувного об'єднання [7].

Таким чином, з метою підвищення об'єктивності будь-яких управлінських рішень на рівні вуглевидобувного об'єднання, які ґрунтуються на оцінці ефективності діяльності окремих підприємств, необхідно вдосконалити обліково-аналітичне забезпечення операцій, пов'язаних з передачею основних засобів від одного підприємства до іншого, що дозволить розвинути звітне інформаційне забезпечення управління основними засобами кожного окремого підприємства та об'єднання в цілому.

Метою дослідження, результати якого викладено у даній статті, є обґрунтування класифікації основних засобів, виходячи з деяких аспектів операцій передачі основних засобів між окремим підприємствами єдиного вуглевидобувного об'єднання, що в подальшому забезпечить більш об'єктивне відображення витрат на основні засоби та більш високу інформативність фінансової звітності окремого підприємства та інтегрованого вугільного об'єднання в цілому для користувачів.

У вуглевидобувній промисловості України функціонують вертикально та горизонтально інтегровані вуглевидобувні об'єднання. Наприклад, ПАО ДТЄК «Павлоградвугілля», ДП «Шахтоуправління «Сніжнеантрацит» тощо [8]. В Україні відсутнє нормативне регулювання організації системи бухгалтерського обліку для інтегрованих вуглевидобувних об'єднань, внаслідок чого вони мають певну ступінь свободи у формуванні обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень [9].

Як було зазначено раніше, вуглевидобувні об'єднання складаються з окремих підприємств – наприклад, шахт. Усі підприємства об'єднання складають фінансову звітність, враховуючи принципи автономності та самостійності, а також розробляють внутрішні накази «Про облікову політику» [2]. Однак в управлінні інтегрованим вуглевидобувним об'єднанням складається консолідована фінансова звітність, яка в деяких випадках не представляє інформації, на основі якої можна об'єктивно та достовірно зробити висновки щодо фінансово-економічного стану і, особливо, витрат, пов'язаних з основними засобами, кожного окремого підприємства в об'єднанні. Це гальмує прийняття ефективних управлінських рішень щодо оптимізації витрат, розподілу ресурсів між підприємствами тощо [11].

У центральному органі управління інтегрованого вуглевидобувного об'єднання накопичується консолідована інформація, за допомогою якої важко порівняти й оцінити на основі, наприклад, обсягів витрат, діяльність різних самостійних виробничих одиниць (підприємств), що складають частину об'єднання. На підприємствах об'єднання ведеться тільки первинний облік витрат і відсутній синтетичний та аналітичний [5].

Водночас, ефективність роботи кожного підприємства об'єднання залежить від прийнятих управлінських рішень, які повинні бути унікальними і розробленими саме для цього підприємства, залежно від його фінансово-економічного стану.

Крім цього, не врегульовані питання щодо обліку основних засобів в операціях їх передачі між окремими підприємствами в об'єднанні [1] призводять до викривленої інформації щодо витрат, пов'язаних з цими основними засобами на кожному підприємстві окремо.

Виникає парадоксальна ситуація. Права юридичної особи, а значить і майнові права на усі активи, включаючи основні засоби, має об'єднання. Окремі підприємства в цьому об'єднанні не мають майнових прав на основні засоби, але первинний облік і калькулювання витрат, пов'язаних з амортизацією та ремонтом цих основних засобів, проводять самостійно і являють собою об'єкт оцінки з точки зору ефективності діяльності. Відсутність же деталізованого бухгалтерського обліку основних засобів та витрат, пов'язаних з ними, у процесі передачі між підприємствами об'єднання призводить до інформаційних викривлень та необґрунтованих економічних оцінок. Наприклад, самостійна виробнича одиниця (підприємство), яка отримала основні засоби від іншої виробничої одиниці, може використовувати їх у процесі виробництва, але у своєму обліку цю інформацію не відображати. Тоді виникає питання про те, яку економічну ефективність має підприємство-донор та підприємство-реципієнт у зв'язку з фактичною зміною основних засобів у кількісному та вартісному виразі? Очевидно, що ефективність діяльності та стан основних засобів на цих двох підприємствах, визначені за балансом та фактично, будуть відрізнятися. Наступні питання: у балансі якого підприємства відображати знос та амортизацію переданих основних засобів; у чий звіт про фінансові результати включати витрати на ремонт тощо?

Крім цього, при передачі основних засобів виникають транспортні витрати, які також необхідно відобразити в бухгалтерському обліці, але не зрозуміло, яке саме підприємство (підприємство-отримувач чи підприємство, яке передає основні засоби) повинне їх відобразити в своєму обліку. Також не зрозуміло, які повинні бути при цьому аналітичні регістри.

До того ж, при передачі основних засобів від одного підприємства до іншого необхідно враховувати стан основних засобів (знос і накопичену амортизацію). Наприклад, якщо основні засоби, які використовуються на підприємстві-отримувачі, мають низький рівень зносу, тобто відносно нові або нещодавно модернізовані, і це підприємство отримує від підприємства-донора основні засоби високого рівня зносу, то середній рівень зносу основних засобів на підприємстві-отримувачі підвищиться. У свою чергу, цей усереднений показник вплине на розрахунок ефективності використання основних засобів підприємства-отримувача.

Недосконаліть системи обліку операцій між окремими підприємствами інтегрованого вуглевидобувного об'єднання можна пояснити відсутністю їх документального забезпечення, що призводить до низького рівня репрезентативності та релевантності облікової інформації для суб'єктів запиту [7]. Тому прийняття рішень щодо передачі основних засобів і управління витратами, пов'язаними з такими операціями, неможливе внаслідок відсутності достовірної інформації про них по кожному підприємству об'єднання [10].

Аналіз процесу передачі основних засобів від одного підприємства до іншого в межах єдиного вуглевидобувного об'єднання дозволив обгрунтувати таку класифікацію основних засобів для цілей фінансового та управлінського обліку (*рис. 1*).

Залежно від того, чи має підприємство право користуватися основними засобами і коли воно було набуте, а також залежно від того, чи веде підприємство бухгалтерський облік основних засобів, у т. ч. переданих йому від іншого підприємства, пропонуємо розрізняти балансові, переміщені та переприйняті основні засоби.

Пропонуємо визначати балансові основні засоби як основні засоби з давнім набутим правом користування. Давність набуття права користування основними засобами для підприємств, які функціонують більше 5 років, проявляється у вигляді приналежності основних засобів підприємству від початку його функціонування або введення основних засобів в експлуатацію більш, ніж 5 років тому. На наш погляд, 5 років – це той термін часу, за який керівництво підприємства своїми управлінськими рішеннями може суттєво вплинути на стан основних засобів у бік їх погіршення або покращення, на підставі чого оцінка ефективності використання основних засобів та діяльності підприємства в цілому може вважатися об'єктивною. На балансові основні засоби підприємство нараховує амортизацію за обраним методом і має змогу фактично управляти ними. Підприємство самостійно розраховує коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, коефіцієнт оновлення основних засобів тощо. Розрахунок показників ефективності використання основних засобів, таких як фондовіддача, фондомісткість тощо, спирається на достовірні дані бухгалтерського обліку. При цьому, оцінка ефективності за фактичними даними щодо стану основних засобів не розбігається з відповідною оцінкою згідно даних фінансової звітності.

На нашу думку, якщо підприємства не мають прав використовувати основні засоби, але використовують їх, тобто основні засоби не відображаються у фінансовій звітності, але фактично беруть участь у виробничому процесі, це призводить до викривлення інформації щодо фактичних витрат, пов'язаних з основними засобами на кожному підприємстві окремо. Такі ситуації виникають під час передачі основних засобів між підприємствами єдиного об'єднання.

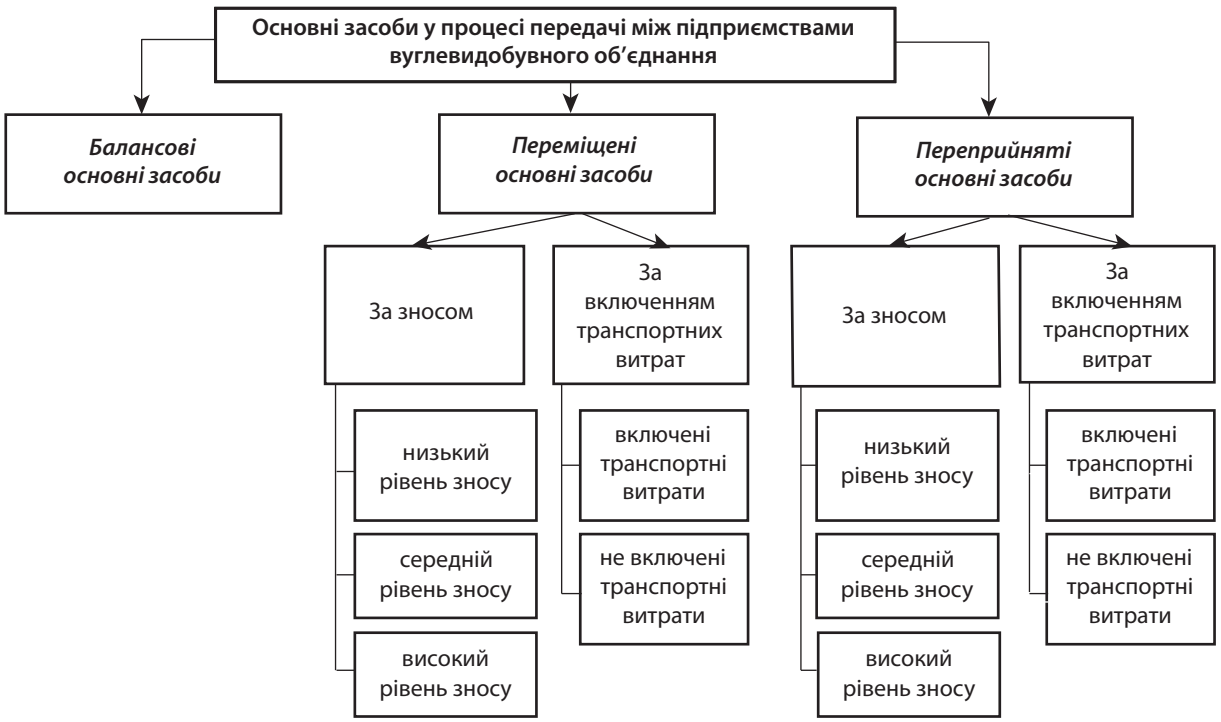

Рис. 1. Класифікація основних засобів для цілей обліково-аналітичного забезпечення процесу їх передачі між підприємствами в межах вуглевидобувного об'єднання

Передача основних засобів між підприємствами у межах одного інтегрованого вуглевидобувного об'єднання може передбачати те, що підприємство-реципієнт фактично використовує основні засоби, але не приймає їх на баланс для обліку, а також те, що підприємство-реципієнт фактично використовує основні засоби та приймає їх на баланс для обліку.

Таким чином, пропонуємо визначати переміщені основні засоби як такі, що знаходяться на балансі підприємства-донора, але фактично використовуються підприємством-реципієнтом без прийняття на баланс останнього.

При використанні переміщених основних засобів виникає великий ризик збільшення похибки в розрахунку амортизації, оскільки різні гірничо-геологічні умови та режим використання основних засобів вимагатиме різних методів нарахування амортизації.

Поряд з переміщеними пропонується визначати переприйняті основні засоби як такі, що фактично використовуються підприємством-реципієнтом та прийняті нам на баланс. Для того, щоб не сталося плутанини між балансовими та переприйнятими основними засобами, пропонуємо ввести часове обмеження на визнання основних засобів переприйнятими. Так, на наш погляд, основні засоби слід вважати переприйнятими протягом 5 років з моменту прийняття їх на баланс, оскільки їх стан більшою мірою залежатиме від управлінських рішень, прийнятих відносно цих основних засобів ще на підприємстві-донорі. Таким чином, балансові основні засоби поділятимуться на балансові (з давнім правом використання) та переприйняті (з нещодавно набутим правом використання).

При оцінці ефективності використання основних засобів та діяльності вуглевидобувного підприємства в цілому запропонована класифікація основних засобів дозволить об'єктивно визначати ефективність, досягнуту в результаті управлінського впливу керівництва підприємства-реципієнта, та ефективність, досягнуту в результаті управлінського впливу підприємства-донора.

Серед переміщених і переприйнятих основних засобів слід розрізняти основні засоби з високим, середнім та низьким рівнями зносу, що впливатиме на середній рівень зносу основних засобів на підприємстві-реципієнті, а також на розрахунок амортизаційних та ремонтних витрат, пов'язаних з основними засобами.

Після визначення переміщених або переприйнятих основних засобів необхідно визначитися з витратами на транспортування. Незрозуміло, яке саме підприємство повинно нести транспортні витрати (підприємство-отримувач чи підприємство, яке передає основні засоби).

До того ж, при транспортуванні основних засобів між підприємствами, які є у складі одного інтегрованого вуглевидобувного об'єднання, підприємство, яке передає основні засоби, повинно вирішити такі проблеми, які виникнуть під час передачі:

- *по-перше*, забезпечити оптимальний маршрут переміщення основних засобів з найменшими витратами (енергії або пального);
- *по-друге*, забезпечити інформацію щодо тарифів на перевезення, адже тарифна плата повинна ґрунтуватися на показниках відстані перевезення, ваги вантажу, об'єму вантажу, тощо;
- *по-третє*, визначити, яким саме способом здійснювати переміщення, від чого залежить термін передачі основних засобів;

- *по-четверте*, визначити витрати на вантажно-розвантажувальні роботи, які виникають при переміщенні основних засобів.

Крім того, при здійсненні бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з передачею основних засобів, необхідно:

- визначити рахунки накопичення суми транспортних витрат при передачі основних засобів;
- визначити, яка саме сума транспортних витрат припадає на початок або на кінець звітного періоду;
- як саме списати суми транспортних витрат і включити їх до вартості переданих (переміщених або переприйнятих) основних засобів.

Таким чином, залежно від включення транспортних витрат у вартість переданих основних засобів, пропонується розрізняти переміщені та переприйняті основні засоби з включеними у їх вартість транспортними витратами і переміщені та переприйняті основні засоби без включених у їх вартість транспортних витрат.

На наш погляд, недосконаліть документального забезпечення цих операцій призводить до виникнення незрозумілості в обліку, що викривляє бухгалтерську звітність на підприємствах у межах одного інтегрованого вуглевидобувного об'єднання.

У перспективі подальших досліджень після сформованої класифікації основних засобів для цілей обліку операцій передачі основних засобів між підприємствами єдиного вуглевидобувного об'єднання, для вдосконалення документального забезпечення необхідне розроблення відповідного аналітичного регістра, що дозволить узагальнити та накопичити інформацію щодо процесу передачі основних засобів у подальшому розрізі основних засобів: основні засоби з давнім правом користування (балансові), основні засоби у використанні (переміщені – без набуття права користування, але з фактичним користування), основні засоби з нещодавно набутим правом користування (переприйняті).

На підставі проведеного дослідження можна зробити такі **висновки:**

1. Підприємства вуглевидобувної галузі України функціонують у складі інтегрованих вуглевидобувних об'єднань, на яких складається консолідована фінансова звітність, яка не відображає реального фінансово-економічного стану кожного підприємства в об'єднанні.

2. Процес передачі основних засобів від одного підприємства до іншого в межах одного інтегрованого вуглевидобувного об'єднання документально не врегульовано, що призводить до низького рівня репрезентативності та релевантності облікової інформації для суб'єктів запиту.

3. Представлена у статті класифікація основних засобів дає змогу більш детально розуміти стан (знос основних засобів), переданих активів, які використовуються у виробництві на підприємствах в межах одного інтегрованого вуглевидобувного об'єднання.

4. У процесі передачі основних засобів між підприємствами вуглевидобувного об'єднання запропоновано розрізняти балансові, переміщені та переприйняті основні засоби; основні засоби з високим, середнім і низьким рівнем зносу; основні засоби, у вартість яких включено або не включено транспортні витрати. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Петрук О. М. Особливості бухгалтерського обліку витрат підприємств вуглевидобувної промисловості в контексті євроінтеграції / Петрук О. М., Пашкевич М. С., Макурін А. А. // Економіка і Фінанси. – 2014. – № 11 (листопад). – С. 61–68.

2.МакурінА.А.Проблеминормативногорегулюваннябухгалтерського обліку у вуглевидобувній промисловості / А. А. Макурін // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Випуск 11. – С. 155–158.

3. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://golovbukh.ua/regulations/8231/8233/460167/

4. Концептуальна основа складання і подання фінансових звітів // Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) 2004. – Ч. 1, 2 / Пер. з англ. / За ред. С. Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. – 1232 с.

5. Камлик М. І. Бухгалтерський облік та звітність в Україні : зб. норм.-прав. актів / Уклад. М. І. Камлик. — К. : Атіка, Літера ЛТД, 2001. – 752 с.

6. Вугільна галузь – непевні часи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://golosukraine.com/publication/ekonomika/parent/32302-vugilna-galuz-ukrayini-smutni-chasi/#.VjdO9CspqKI

7. Стан, основні проблеми і перспективи вугільної промисловості України : наук. доп. / О. І. Амоша, Л. Л. Стариченко, Д. Ю. Череватський ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – 44 с.

8. Гірничий закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1127-14

9. Горнодобывающая промышленность: кризис доверия. Обзор глобальных тенденций развития мировой горнодобывающей отрасли в 2013 году [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.pwc.kz/en/publications/new_publication_assets/mine_2013_rus.pdf

10. Брадул О. М. Облік і аналіз затрат гірничодобувних підприємств (на прикладі шахт ДАК «Укррудпром») 2003 года : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.06.04 / О. М. Брадул ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2003. – 16 с.

11. Галузева угода [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=222288

12. Шатохіна О. І. Бухгалтерський облік і аудит затрат виробничої діяльності підприємств вугледобувної промисловості : дис. канд. екон. наук : 08.06.04 / О. І. Шатохіна. – К., 2006. – 243 с.

13. Шашенко О. О. Управління процесом формування виробничих витрат на спорудження та ремонт підготовчих виробок вугільних шахт : дис. … канд. екон. наук : 08.06.04 / О. О. Шашенко. – К., 2015. – 195 с.

REFERENCES

Amosha, O. I., Starychenko, L. L., and Cherevatskyi, D. Yu. *Stan, osnovni problemy i perspektyvy vuhilnoi promyslovosti Ukrainy* [State of the main problems and prospects of Ukraine's coal industry]. Donetsk, 2013.

Bradul, O. M. "Oblik i analiz zatrat hirnychodobuvnykh pidpryiemstv (na prykladi shakht DAK «Ukrrudprom») 2003 hoda" [Accounting and mining cost analysis (for example, mines SJSC "Ukrrudprom") 2003 year]. *Avtoref. dys. … kand. ekon. nauk: 08.06.04*, 2003.

"Gornodobyvaiushchaia promyshlennost: krizis doveriia. Obzor globalnykh tendentsiy razvitiia mirovoy gornodobyvaiushchey otrasli v 2013 godu" [Mining industry: the crisis of confidence.

Overview of global trends in the global mining industry in 2013]. https://www.pwc.kz/en/publications/new_publication_assets/mine_2013_rus.pdf

"Hirnychyi zakon Ukrainy" [Mining Law of Ukraine]. http://zakon3. rada. gov. ua/laws/show/1127-14.

"Haluzeva uhoda" [Sectoral agreements]. http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=222288

"Kontseptualna osnova skladannia i podannia finansovykh zvitiv" [Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements]. In *Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti (MSFZ)*. Kyiv: Federatsiia profesiinykh bukhhalteriv i audytoriv Ukrainy, 2005.

"Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti" [Financial reporting framework]. http://golovbukh.ua/regulations/8231/8233/460167/

Kamlyk, M. I. *Bukhhalterskyi oblik ta zvitnist v Ukraini* [Accounting and Reporting in Ukraine]. Kyiv: Atika; Litera LTD, 2001.

Makurin, A. A. "Problemy normatyvnoho rehuliuvannia bukhhalterskoho obliku u vuhlevydobuvnii promyslovosti" [Problems of regulatory accounting in the coal mining industry]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky»*, no. 11 (2015): 155-158.

Petruk, O. M., Pashkevych, M. S., and Makurin, A. A. "Osoblyvosti bukhhalterskoho obliku vytrat pidpryiemstv vuhlevydobuvnoi promyslovosti v konteksti ievrointehratsii" [Features accounting of expenses coal industry in the context of European integration]. *Ekonomika i Finansy*, no. 11 (2014): 61-68.

Shatokhina, O. I. "Bukhhalterskyi oblik i audyt zatrat vyrobnychoi diialnosti pidpryiemstv vuhledobuvnoi promyslovosti" [Accounting and audit costs production activities of the coal mining industry]. Dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.04, 2006.

Shashenko, O. O. "Upravlinnia protsesom formuvannia vyrobnychykh vytrat na sporudzhennia ta remont pidhotovchykh vyrobok vuhilnykh shakht" [Managing the formation of production costs for the construction and maintenance of development workings of coal mines]. *Dys. … kand. ekon. nauk: 08.06.04*, 2015.

"Vuhilna haluz – nepevni chasy" [Coal industry – uncertain times]. http://golosukraine.com/publication/ekonomika/parent/32302-vugilna-galuz-ukrayini-smutni-chasi/#.VjdO9CspqKI